

Силабус
освітньої компоненти
«Українська мова
(для науки, аналітичної сфери та управління)»
2026-2027 навчальний рік

Освітньо-наукова програма: Теорія та методика навчання (фізика)

Спеціальність: 014 Середня освіта (фізика та астрономія)

Галузь знань: 01 Освіта

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

Викладач:	Ольга СОПІНА
Посилання на сайт:	https://bdpu.org.ua/teachers/sopina-syenicheva-olga-anatoliyivna/
Контактний тел.:	(050) 640-40-05
E-mail викладача:	senichevaolga76@gmail.com
Графік консультацій:	вівторок: 13.00–14.20

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

<i>Кількість кредитів / годин</i>	<i>Лекції</i>	<i>Практичні/семінарські /лабораторні заняття</i>	<i>Самостійна робота</i>	<i>Звітність</i>
3 / 90	12	12	66	залік

Семестр: 1-й.

Мова навчання: українська.

Ключові слова: українська мова, граматика української мови, мовна наукова картина світу, науковий стиль, мова аналітики, мовна стратегія в науковій комунікації, культура наукової мови, науковий дискурс, мовні норми.

Мета курсу: формування у здобувачів вищої освіти високого рівня академічної мовної компетентності, що забезпечує ефективну наукову комунікацію, підготовку та презентацію наукових текстів державною мовою, а також володіння мовними засобами аналітичної та управлінської діяльності в освітньо-науковій сфері.

Предмет курсу: норми сучасної української наукової мови, жанрово-стильові особливості наукового та управлінського дискурсу, принципи наукового письма (структурування, аргументація, термінологічна точність), а також мовні засоби підготовки дисертаційних праць, наукових статей, тез доповідей, рецензій, аналітичних і розпорядчих документів у сфері фізичної освіти.

Компетентності та програмні результати навчання здобувачів вищої освіти:

<i>Компетентності (загальні, фахові):</i>	
ЗК-4	Здатність використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні та цифрові технології для пошуку, опрацювання, аналізу, збереження, представлення та поширення наукової інформації в освітній, дослідницькій та інноваційній діяльності.
ЗК-5	Здатність здійснювати академічну та професійну комунікацію державною та іноземною мовами, взаємодіяти з науковою спільнотою та суспільством у національному й міжнародному середовищі.
ЗК-8	Здатність жити і працювати у мультикультурному та мультилінгвальному науковому й освітньому середовищі, поважати різноманітність і полікультурність суспільства, розвивати і застосовувати власні ідеї у професійній науковій діяльності з відчуттям свого місця і ролі у суспільстві в різних контекстах і ситуаціях.
ФК-4	Здатність здійснювати наукову комунікацію, апробацію та експертне обговорення результатів досліджень у галузі фізичної освіти, готувати наукові публікації та доповіді державною та іноземною мовами.
<i>Програмні результати навчання:</i>	
ПРН-1	Демонструє академічну грамотність українською та іноземною мовами, готує та презентує наукові тексти (дисертація, статті, тези доповіді, рецензії) відповідно до норм академічного письма, наукової комунікації та міжнародних вимог.
ПРН-3	Застосовує сучасні інформаційно-комунікаційні технології і цифрові ресурси для пошуку, систематизації, аналізу, візуалізації та представлення наукової інформації й даних в освітній і дослідницькій діяльності.
ПРН-8	Презентує та обговорює результати досліджень у національному й міжнародному академічному середовищі, бере участь у фаховому науковому дискурсі та аргументовано відстоює власну наукову позицію.

Зміст курсу:Змістовий модуль 1. Специфіка й проблеми наукового спілкування

Тема 1. Сучасний стан та проблеми наукової комунікації (культуромовний аспект).

Тема 2. Мовна особистість педагога-дослідника.

Змістовий модуль 2. Науковий стиль як поняття

Тема 3. Поняття про науковий стиль української мови. Зміни у поглядах на специфіку наукового стилю.

Тема 4. Жанри як стратегії реалізації наукового дискурсу.

Змістовий модуль 3. Структура й мовнотипістичні особливості наукових текстів

Тема 5. Структура наукового тексту.

Тема 6. Організація й специфіка наукових текстів різних жанрів.

Змістовий модуль 4. Термін як національно-культурне явище

Тема 7. Термінознавство як наука.

Тема 8. Український термін як національно-культурне явище.

Змістовий модуль 5. Особливості усного наукового мовлення

Тема 9. Особливості усного наукового мовлення. Культура наукової доповіді, наукового виступу, лекції.

Тема 10. Типологія помилок у науковому тексті.

Змістовий модуль 6. Мовний етикет у науковому спілкуванні й академічна доброчесність

Тема 11. Мовний етикет у науковому спілкуванні.

Тема 12. Академічна доброчесність.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб.	інд.	с. р.	л		п	лаб.	інд.	с. р.	
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Специфіка й проблеми наукового спілкування												
Тема 1. Сучасний стан та проблеми наукової комунікації (культуромовний аспект).	9	-	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Тема 2. Мовна особистість педагога-дослідника.	6	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ №1:	15	2	2	-	-	11	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 2. Науковий стиль як поняття												
Тема 3. Поняття про науковий стиль української мови. Зміни у поглядах на специфіку наукового стилю.	6	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Жанри як стратегії реалізації наукового дискурсу.	9	-	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ №2:	15	2	2	-	-	11	-	-	-	-	-	-
Модуль 2												
Змістовий модуль 3. Структура й мовностилістичні особливості наукових текстів												
Тема 5. Структура наукового тексту.	6	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Організація й специфіка наукових текстів різних жанрів.	9	-	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ №3:	15	2	2	-	-	11	-	-	-	-	-	-
Змістовий модуль 4. Термін як національно-культурне явище												
Тема 7. Термінознавство як наука.	6	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 8. Український термін як національно-культурне явище.	9	-	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ №4:	15	2	2	-	-	11	-	-	-	-	-	-
Модуль 3												
Змістовий модуль 5. Особливості усного наукового мовлення												
Тема 9. Особливості усного наукового мовлення.	6	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 10. Типологія помилок у науковому тексті.	9	-	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
Разом за ЗМ №5:	15	2	2	-	-	11	-	-	-	-	-	-

Змістовий модуль 6. Мовний етикет у науковому спілкуванні й академічна доброчесність												
Тема 11. Мовний етикет у науковому спілкуванні.	6	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Тема 12. Академічна доброчесність.	9	-	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-
<i>Разом за ЗМ №6:</i>	<i>15</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	-	-	<i>11</i>	-	-	-	-	-	-
УСЬОГО:	90	12	12	-	-	66	-	-	-	-	-	-

Методи навчання:

- методи стимулювання й організації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів: словесні (розповідь, пояснення, бесіда, лекція), наочні (ілюстрації, презентації), практичні (вправи, диктант, аналіз текстів, конструювання і реконструювання слів, виправлення граматичних і стилістичних помилок), методи активного навчання (вирішення ситуаційних задач (кейсів), ділові ігри; робота в малих групах, навчальна дискусія); методи контролю і самоконтролю з використанням засобів дистанційного навчання (online відеоконференції і консультації на платформі (Zoom) та месенджерів (Viber, Whats App));
- пояснювально-ілюстративний; частково-пошуковий (евристичний); проблемний виклад навчального матеріалу; опитування, самостійна робота з електронним навчально-методичним комплексом та інформаційними джерелами.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять): обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами («Кодекс доброчесності університетської спільноти Бердянського державного педагогічного університету» (https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/11/kodeks_dobrochesnosti_universytetskoyi_spilnoty_bdpul.pdf), а саме: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної освітньої компоненти; посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Політика використання штучного інтелекту визначається положенням БДПУ (https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2025/09/polityka_vykorystannya_shtuchnogo_intelektu_v_osvitnomu_proczesi_berdyanskogo.pdf), зокрема при підготовці до практичних занять дозволено часткове використання ШІ для структурування матеріалу, підготовки презентацій, перекладання джерел з інших мов; забороняється копіювання й генерація неправдивих фактів, академічний плагіат, фальсифікація і фабрикація даних, списування; забороняється використовувати здобувачами освіти в контрольованому середовищі під час проведення екзамену. Якщо в ході освітньої діяльності здобувач використовує інтернет-ресурси, штучний інтелект або інші джерела інформації, він має про це обов'язково вказувати (наводити відповідні посилання).

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність:

- технічне (комп'ютер Acer Aspire 5 A515-58P-379M, мультимедійний проектор Optima GT 1080e, екран/інтерактивна дошка);
- програмне (Microsoft Office: Power Point, Word, віртуальне навчальне середовище Moodle університету, що містить навчально-методичний комплекс освітньої компоненти, Інституційний репозитарій БДПУ, інтерактивні онлайн платформи і платформа ZOOM); наочність (презентації у форматі Power Point).

Система оцінювання та вимоги: за весь курс здобувач отримує максимум 100 балів (підсумкова оцінка). До їх складу входять: 60 балів – поточний контроль успішності на практичних заняттях, 40 балів – самостійна робота.

Таблиця 1. Максимальна вага поточного й підсумкового контролю (у балах)

Вид контролю	Максимальна вага поточного й підсумкового контролю в балах	Підсумкова оцінка
Поточний контроль		100
Практичні заняття	60	
Самостійна робота	40	

Розподіл набраних здобувачем балів під час практичних занять:

Оцінювання здобувачів відбувається за шкалою 1-7 балів:

1 = F (критично низький рівень),

2 = FX (незадовільно з можливістю перескладання),

3 = E (задовільно),

4 = D (задовільно+),

5 = C (добре),

6 = B (добре+),

7 = A (відмінно).

Здобувач отримує оцінки за роботу на кожному практичному занятті плюс за виконання завдань із самостійної роботи.

Формула переведення балів за практичні заняття:

$N_{\text{практ}} = (A \div B) \times 60$, де: **Nпракт** = остаточні бали за практичні заняття,

A = сума всіх балів, отриманих здобувачем на практичних заняттях,

B = максимально можлива сума балів на практичних заняттях,

40 = максимальна кількість балів, що зараховується за практичні заняття згідно з таблицею розподілу.

Формула переведення балів за самостійну роботу:

$N_{\text{сам}} = (C \div D) \times 40$, де: **Nсам** = остаточні бали за самостійну роботу,

C = сума всіх балів, отриманих здобувачем за самостійну роботу,

D = максимально можлива сума балів за самостійну роботу (56 балів),

40 = максимальна кількість балів, що зараховується за самостійну роботу згідно з таблицею розподілу.

Таблиця 2. Внутрішня університетська шкала оцінювання

Оцінка за університетською шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
90 – 100	A
78 – 89	B
65 – 77	C
58 – 64	D
50 – 57	E
35 – 49	FX (з можливістю повторного складання)
1 – 34	F (з обов'язковим повторним вивченням ОК)

Список рекомендованих джерел:

Основні:

1. Азарова Л. Є. Українська мова за професійним спрямуванням у таблицях і схемах: підручник. Вінниця: ВНТУ, 2024. 276 с. https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2024/Azarova_2024_276.pdf.

2. Академічне письмо: навч. посібник / укл.: Т. М. Костирко, С. В. Ларенкова, І. В. Бондар, М. С. Жигалкіна. Миколаїв: НУК, 2022. 116 с. https://edu.bdpu.org/pluginfile.php/234799/mod_resource/content/1/%D0%A2.%20%D0%9C.%20%D0%9A.%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%80%D0%BA%D0%BE%2C%20%D0%A1.%20%D0%92.%20%D0%9B%D0%B0%D1%80%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D

[0%B0%2C%20%D0%86.%20%D0%92.%20%D0%91%D0%BE%D0%BD%D0%B4%D0%B0%D1%80%2C%20%D0%9C.%C2%A0%D0%A1.%20%D0%96%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B5%20%D0%BF%D0%B8%D1%81%D1%8C%D0%BC%D0%BE.pdf](http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/2942/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%80%2C%D0%9C.%C2%A0%D0%A1.%20%D0%96%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D0%BA%D1%96%D0%BD%D0%B0%20%D0%90%D0%BA%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B5%20%D0%BF%D0%B8%D1%81%D1%8C%D0%BC%D0%BE.pdf).

3. Баган М.П. Культура української наукової мови: [посібник для самостійної роботи студентів]. Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2022. 48 с. http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/2942/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B0%20%D0%B7%20%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B8%20%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%BD%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%97%20%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8%2022%20_1_.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

4. Культура української наукової мови: методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Культура української наукової мови»: для здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти / уклад. О. Копусь, Т. Крупеньова. Одеса, 2024. 77 с. <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/20114/1/Kopus%2C%20Krupeneva.pdf>

5. Оформлення бібліографічного опису для списку використаних джерел у наукових роботах (з урахуванням нормативних положень ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання): методичні рекомендації. Полтава, 2019. 16 с. https://library.chnpu.edu.ua/download/dstu_8302.pdf.

Додаткові:

6. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. Львів: Світ, 2003. 432 с.

7. Булик-Верхола С. З. Основи термінознавства: навч. посібник. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2013. 160 с.

8. Гандапас Р. Вчимося виступати публічно (відеофільм). <http://www.radislavgandapas.com>.

9. Городенська К. Г. Синтаксична специфіка української наукової мови. *Українська термінологія і сучасність*. Київ: КНЕУ, 2001. Вип. 4. С. 11–15.

10. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням: навч. посібник. Київ, 2010. 624 с.

11. Еко У. Як написати дипломну роботу / пер. за ред. О. Глотова. *Гуманітарні науки*. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 224 с.

12. Колоїз Ж. В., Березовська-Савчук Н. А. Українська мова професійного спілкування в аспекті теорії стилів та культури мовлення: практикум. Кривий Ріг: ФОП Маринченко С. В., 2019. 131 с. http://elibrary.kdpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3182/1/%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%97%D0%B7_%D0%A3%D0%9C%D0%9F%D0%A1_%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%B C_2019.pdf.

13. Левченко О. Науковий стиль: культура мовлення: навч. посібник. Львів: Видавництво «Львівської політехніки», 2012. 204 с.

14. Мацько Л. І. Українська наукова мова (теорія і практика): навч. посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2011. 272 с.

15. Мозговий В. І. Українська мова у професійному спілкуванні: модул. курс :навч. посібник для студентів вузів. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 592 с.

16. Основи культури наукового мовлення: навч.-метод. посібник / уклад. І. М. Плотницька, О. П. Левченко, З. Ф. Кудрявцева. Київ: НАДУ, 2011. 80 с.

17. Пентиліук М. та ін. Ділове спілкування та культура мовлення : навч. посібник. Київ : Центр учбової літ., 2019. 220 с.

18. Підгурська В. Ю., Голубовська І. В. Українська мова за професійним спрямуванням:

навчальний посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2022. 192 с.
<https://eprints.zu.edu.ua/33841/1/Pidgurska.pdf>.

19. Семенов О. М. Культура наукової української мови: навч. посіб. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 216 с.

20. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ.: Алерта, 2023. 696 с.

21. Шестакова С. О. Українська мова за професійним спрямуванням. Навчально-методичний посібник для студентів 1-2 курсів усіх спеціальностей денної та заочної форм навчання. Суми, 2020. 122 с.

22. Яхонтова Т. В. Лінгвістична генетика наукової комунікації: монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2009. 420 с.

Інтернет-ресурси:

- Академічний тлумачний словник української мови: в 11 т. <http://sum.in.ua/>.
- Бібліотека БДПУ. <http://catalog.bdpu.org/cgi-bin/wfinder.cgi>.
- Велика електронна бібліотека. <http://www.big-library.info/>.
- Культура писемного ділового мовлення. <http://www.linguistika.com.ua>.
- Лінгвістичний портал MOVA.info. Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Ін-т філології. <http://www.mova.info/>.
- Лінгвістичний форум. <http://lingvoforum.net/>.
- Національна бібліотека України імені Вернадського. <http://nbuv.gov.ua>.
- Орфографічний словник української мови. <http://www.slovnyk.ua/>.
- Український правопис 2019 р.
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovlpravo.pdf>.
- ABBYY Lingvo: (LingvoOnline – безкоштовний онлайн-словник. Лінгвістичний портал [Електронний ресурс] / Донецький лінгвістичний портал. <http://www.mova.dn.ua/>.
- <http://chak-chy-pravylno-my-hovorymo.wikidot.com/>.
- <http://novamova.com.ua>.
- <http://www.kulturamovy.org.ua/>.
- <http://www.mova.info>.